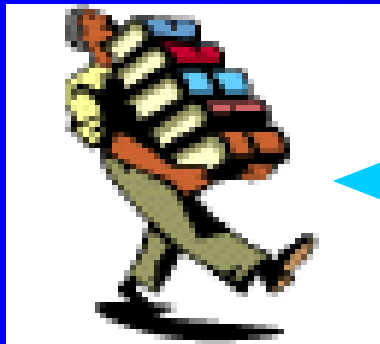

PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA

sreminář . Čerpáno z materiálů J.Kratochvílové

POHLED STUDENTA

na problematiku

1) DEFINUJ, DLE VLASTNÍ
PŘEDSTAVY,

POJEM

PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA

2) JAKÁ OČEKÁVÁNÍ VKLÁDÁŠ
DO PŘEDMĚTU

PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA ?

3) V ČEM BY MĚL BÝT

UČITEL

MISTREM

DIAGNOSTIKOVÁNÍ?

PROČ ?

4) CO BY SES CHTĚL NAUČIT

DIAGNOSTIKOVAT JEŠTĚ ?

VIDÍŠ TO JAKO POTŘEBNÉ ?

PROČ ?

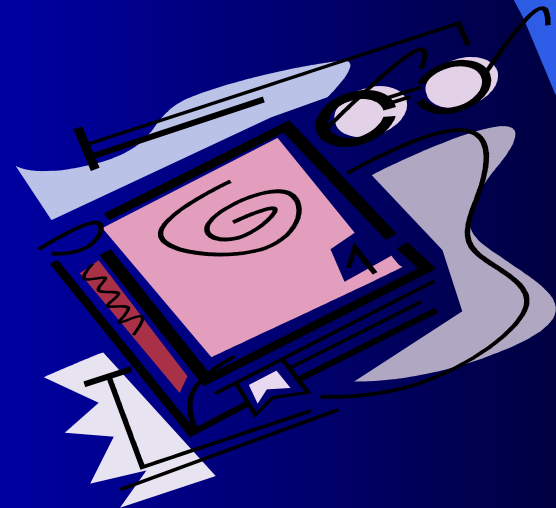

II. Pojmy: diagnostika - diagnostikování - pedagogická diagnostika

- DIAGNOSTIKA, DIAGNOSTIKOVÁNÍ
- (z řec. diagnósis= poznání)

- základní význam slov: zjištění stavu, posouzení, hodnocení

LITERATURA

- (1) GAVORA. P. Diagnostikovanie a hodnotenie žiaka vo vyučovaní. In. KOLLÁRIKOV Á, Z., PUP ALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. s. 233-257. ISBN 80-7178-585-7.

Diagnostika

- Nauka o rozpoznávání nemocí (1)
- Posloupnost činností vedoucí k diagnóze (2)
- Činnost, která začíná se záměrem něco u žáka diagnostikovat a končí vyslovením diagnostického nálezu
(Helus, Kulič, Hrabal, Mareš, 1979, s.9)
- **PRINCIPEM** je dlouhodobé i krátkodobé úsilí o zjišťování, rozpoznávání, utřídění jevů... (3)

Pedagogická diagnostika

- Zpravidla bývá vnímána jako nová pedagogická disciplína, ale její **kořeny sahají hluboko do minulosti** (viz .pedagogická diagnostika v historii). Váže se na školní prostředí a nejčastěji je spjata s činností učitele.
- **Vyžaduje**
  - teoretické poznání,
  - metodické vybavení,
  - praktickou zkušenost,
  - mnoho času a úsilí nejen pro vlastní diagnostickou činnost, ale i pro její vyhodnocení.

Pedagogická diagnostika (PD) pohledový výklad autorů

- **Gavora, P.** používá termín pedagogické diagnostikování ve smyslu diagnostické činnosti ve výchovných situacích..... (4,6)
- **Singule, F.** uvádí „specifická pedagogická disciplína“..... (5)
- **Mojžíšek, L.** ..komplex praktické pedagogické činnosti i její teorie ...(7)
- **Zelinková, O.** ....PD je komplexní PROCES..... (8)

POSTAVENÍ

PED.DIAGNOSTIKA   DIAGNOSTIKOVÁN

- PEDAGOGICKÁ
DIAGNOSTIKA

- DIAGNOSTIKOVÁNÍ

- PROCES

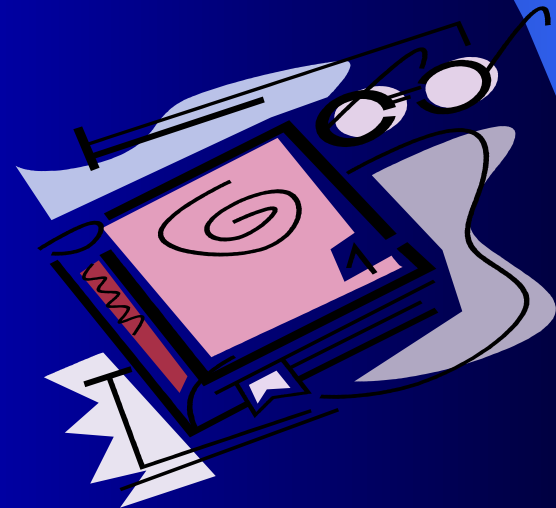
- ČINNOST

Literatura

1. KÁBRT, J.; VALACH, V. **Stručný lékařský slovník**. Praha: Avicenum, 1979.
2. PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. **Pedagogický slovník**. Praha: Portál, 1995.
3. MOJŽÍŠEK, L. **Teoretické otázky pedagogické diagnostiky**. Praha: Academia, 1987. s.7.
4. GA VORA. P. **Diagnostikovanie a hodnotenie žiaka vo vyučovaní**. In. KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. **Předškolní a primární pedagogika**. Praha: Portál, 2001. s. 233-257. ISBN 80-7178-585-7.
- 5 SINGULE, F. **K metodologickým otázkám pedagogické diagnostiky**. In Pedagogická diagnostika, soubor materiálů ze semináře - sekce výchovného poradenství ped. Společnosti při ČSA Y. Ostrava: KPPP, 1979.
- 6 GA VORA. P. **Diagnostikovanie a hodnotenie žiaka vo vyučovaní**. In. KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. **Předškolní a primární pedagogika**. Praha: Portál, 2001. s. 237.
- 7 MOJŽÍŠEK, L. **Teoretické otázky pedagogické diagnostiky**. Praha: Academia, 1987. s.15-16.
- 8 ZELINKOVÁ, O. **Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program**. Praha: Portál, 2001. s. 12.

III. Cíl ped. diagnostiky:

- Zjištění stavu rozvoje žáka.
- Zjištění úrovně rozvoje žáka pod vlivem výchovného působení

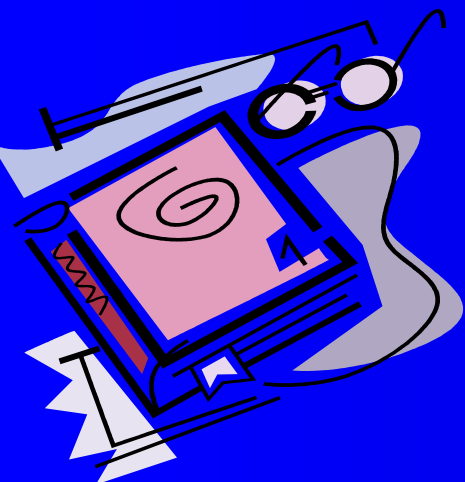

IV. DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora, 2001)

- **Plánování a organizování diagnostikování** – (koho, kdy, jak, jak často, v jakém intervale diagnostikovat,)

- a) diagnostikování vstupní
- b) diagnostikování průběžné
- c) diagnostikování výstupní

DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora,2001)

Diagnostická hypotéza

- Položíme si diagnostickou hypotézu - předpoklad, který orientuje činnost určitým směrem. Může být stanovena implicitně (v duchu-nerozvinutě) nebo explicitně (výslovně, jasně). Cílem je hypotézu potvrdit nebo vyvrátit.

HYPOTÉZA – tvrzení, které vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými.

- **Vyjádření rozdílů** – *více, častěji, silněji...*

Skupinová výuka zvyšuje výkon žáků.

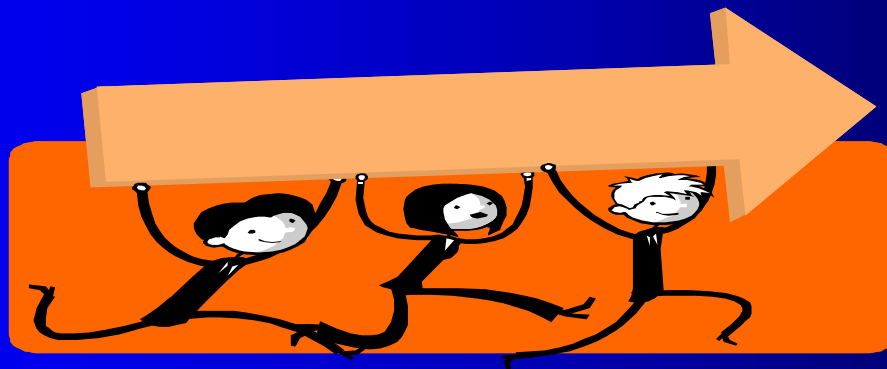

HYPOTÉZA

- Vyjadřující **vztahy** mezi proměnnými – *pozitivní, negativní, neutrální ...*

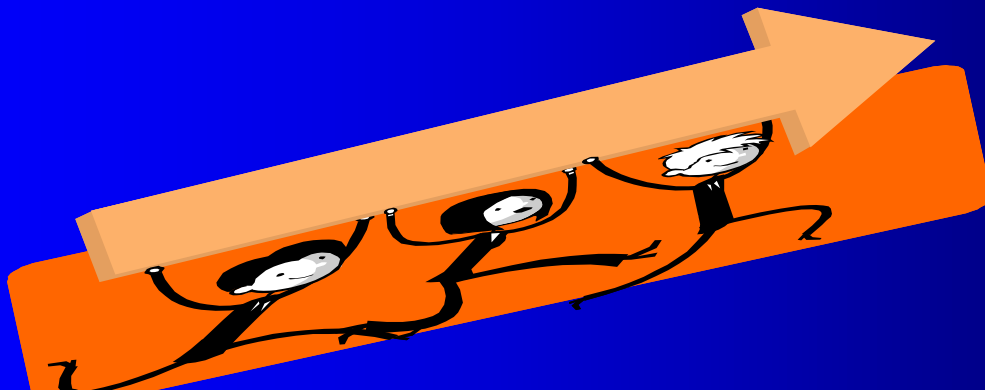
Mezi vzděláním rodičů a inteligencí dítěte je pozitivní vztah.

HYPOTÉZA

- Vyjadřující **následky** mezi proměnnými – *jak – tak, čím – tím.*

Čím větší je aktivizační potenciál výukových metod, které učitel používá, tím větší je zájem žáků o výuku (předmět).

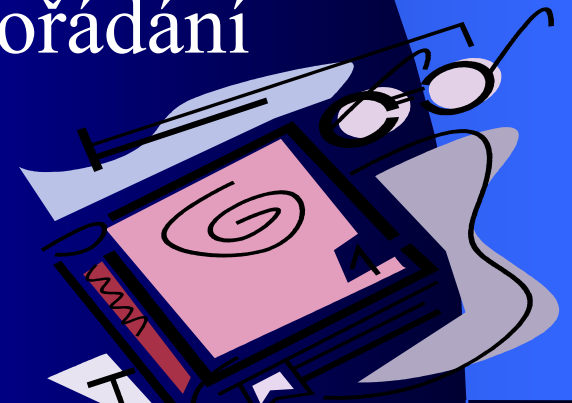

DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora,200 1)

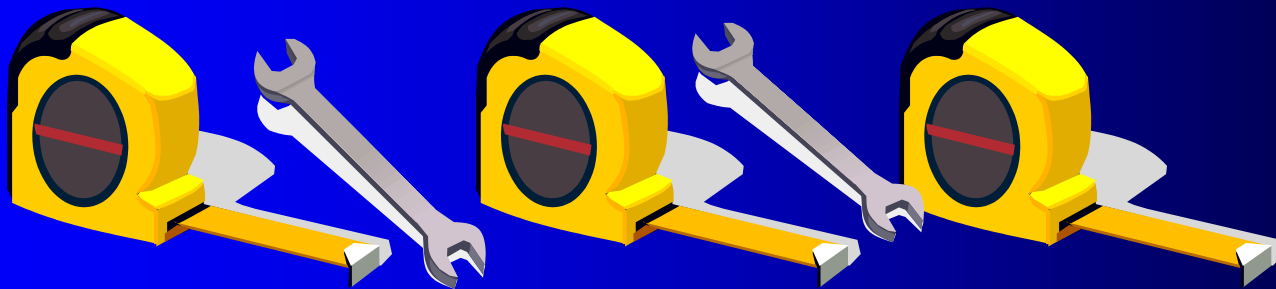
Sběr a zpracování diagnostických údajů (dat)

- a) Je to jádro diagnostického procesu
- b) Práce v terénu s použitím diag. metod a nástrojů
- c) Výsledek - zpracování a uspořádání údajů

VALIDITA

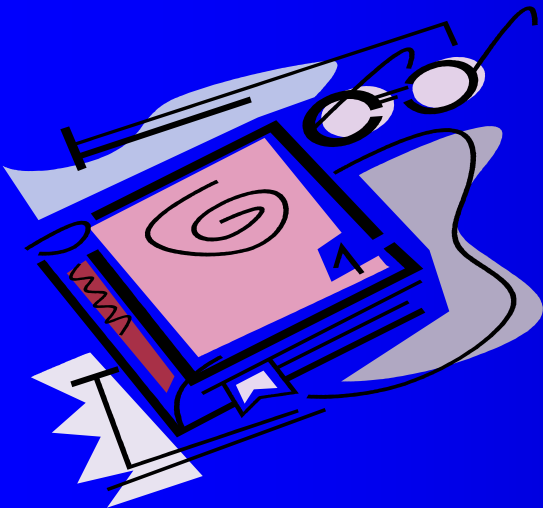
- Znamená schopnost výzkumného nástroje zjišťovat, co zjišťovat má.
- Validita má svoje stupně – více či méně validní výzkumný nástroj
- Vybrat nejvhodnější validní nástroj
- *Př. nástroje : krejčovský metr.* (*Krejčovský metr je vysoce validní nástroj na ??????????, ale na určování ?????????? má nulovou validitu*)

DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora,200 1)

Vyhodnocení a interpretace diagnostických údajů

RELIABILITA

- Znamená přesnost, spolehlivost výzkumného nástroje
- Výzkumné nástroje s vysokou i nízkou reliabilitou
- Př. sluneční a digitální hodiny

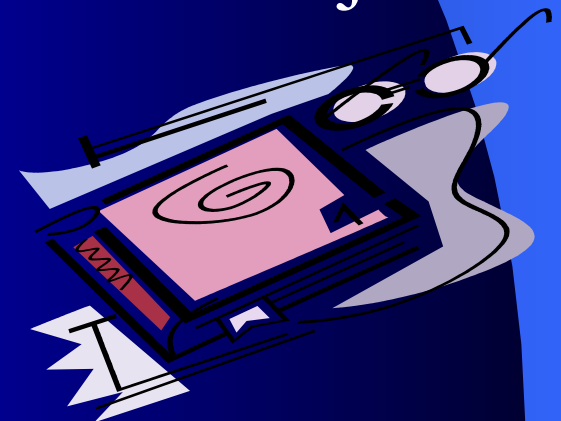

DIAGNOSTICKÝ PROCES

(Gavora, 2001)

Stanovení diagnózy = nález, zjištění stavu,

je výsledkem diagnostického procesu. Vzniká na základě porovnání aktuálního stavu žáka se stavem požadovaným - kritériem, nonnou, cílem učitele.. .). Na konci diagnózy se konstatuje soulad, nesoulad s kritériem...

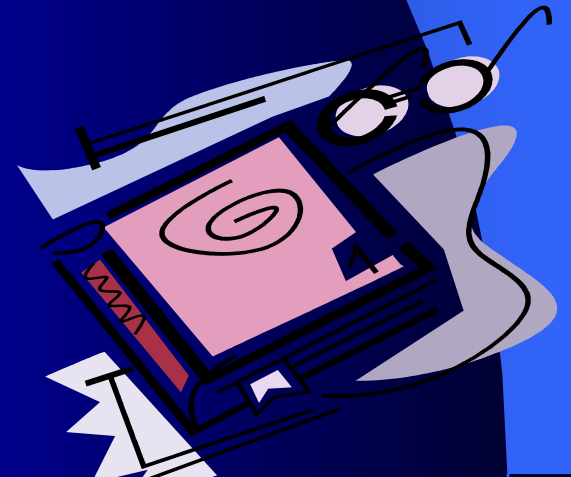

DIAGNOSTICKÝ PROCES

(Gavora, 2001)

Pedagogické opatření, zásah, intervence

(mnoho možností: oprava chyby, opětovné vysvětlení, další procvičení, použití dalších metod, motivace, přesun žáka...)

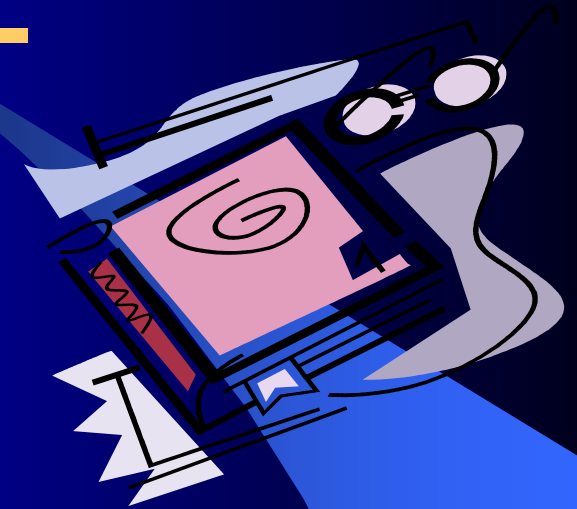

DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora, 2001)

Komunikace diagnózy - hodnocení směřuje k:

- a) žákovi
- b) k rodičům
- c) psychologovi
- d) výchovnému poradci
- e) učitelům
- Komunikace může mít různou podobu a rozsah.

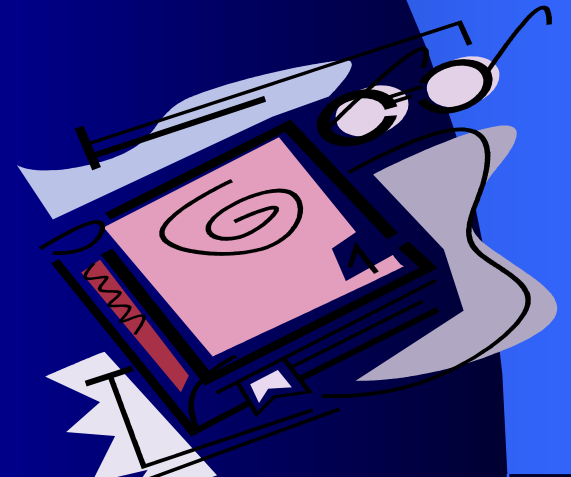

DIAGNOSTICKÝ PROCES

Gavora,200 1)

Vyslovení prognózy

- odhalí se možnosti žáka, způsoby jeho zdokonalování a vyslovení předpokladu o dalším rozvoji.

V. PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

Cíl pedagogické diagnostiky:.

Zjištění úrovně rozvoje žáka pod vlivem
výchovného působení

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

- Účel diagnostikování.
- zjistit aktuální stav rozvoje žáka za podmínek výchovy .
- vyslovit závěr směřující ke změně.
- zjistit nejen nedostatky, zaostávání, chyby, potíže.. .ale i .
- identifikovat kladné vlastnosti, rezervy, potenciality a možnosti rozvoje

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

- **Osobnost diagnostika**
  - učitel
  - výchovný poradce
    - psycholog
      - lékař
      - rodič

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

● Diagnostické metody a postupy

- Diagnostický rozhovor (zjišťování názorů, postojů, hodnot, představ...)
- Pozorování: strukturované (poz. systém), nestrukturované
- Ústní zkouška - často používaná, následuje hodnocení a klasifikace., závisí na podobě otázky, dialog nebo monolog
- Písemná zkouška - vědomosti, ale i názory...
- Analýza produktů žáka - kresby, modely, listy, výrobky(portfolio)

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

- Testy vědomostí
- Speciální testy
- Dotazník
- Škálování...ke zjištění míry nebo intenzity vlastnosti
- Sociometrie ...vztahy mezi žáky

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

Předmět diagnostikování

Složky osobnosti žáka:

Kognitivní vlastnosti

(*pozornost, paměť, myšlení, rozsah vědomostí, úroveň dovedností, životní zkušenosti žáka, učební styl žáka, tvořivost, úroveň komunikace*)

Afektivní vlastnosti

(*citová stabilita, zájmy, postoje, hodnoty, představy, úroveň motivace*)

PRVKY PEDAGOGICKÉHO DIAGNOSTIKOVÁNÍ V SYSTÉMU

● Předmět diagnostikování

Sociomorální vlastnosti

(přesvědčení žáka, prosociální chování, pracovitost, disciplína, úsilí, zodpovědnost, dodržování pravidel)

Estetické vlastnosti

(umělecký cit, vkus, výkony)

Psychomotorické vlastnosti (jemná motorika, šikovnost, fyzická zdatnost)

- Vztahy mezi žáky (sociální klima třídy)
- Poruchy učení (ve spolupráci s odborníky)
- Poruchy chování (ve spolupráci s odborníky)

VI. Termín pedagogická diagnostika

Poprvé použil v roce 1910 H. Spicer v díle Die Padagogische Pathologie odr die lehre fon dem Fehler der Kinder

(Komplot, 2003- J.Kratochvílová)

VII. Historie pedagogické diagnostiky

Pedagogická diagnostika má v českých zemích dlouholetou tradici, sahající až do období J. A. Komenského.

Infonnatorium školy mateřské - zamýšlí se nad vhodností nástupu dítěte do školy.

Didaktika velká a Didaktika analytická - hodnotil u žáků v učení výkony, píli, morální vlastnosti a zbožnost. Jeho princip individuálního přístupu je teoretickým zdůvodněním nezbytnosti poznání žákovy osobnosti.

VII. Historie pedagogické diagnostiky

J. J. Rousseau, J.J. Pestalozzi - názory o rozdílnosti povah a nadání přirozený vývoj. . .

- **Konec 19. a počátek 20. století** - diskuse a práce o pozorování, hodnocení a kontrole - O. Kádner, G. A. Lindner, O. Chlup, V. Příhoda.

VII. Historie pedagogické diagnostiky

Rozvoj pedagogické diagnostiky v Československu začíná po první světové válce.

- Objevují se články, které polemizují o **hodnocení dítěte a školském měření**.
- **Hovoří se o zkoušce jako o měření jednostranném**, které omezeně zkoumá duševní kvality žáka.
- Upozornění se týkají **osobní situace žáka a učitele, jejich momentální nálady, vzájemných sympatií** a jiných faktorů. (Swierkoszová, 2004)²
- **V. Příhoda** - položil **základ v kvantitativních metod hodnocení** - Psychologie a hygiena zkoušky, Pedotechnika.
  - **Založena** pod jeho vedením **Edice testů** pro pedagogická měření.
  - Testy vydává Bakulův ústav.

Rozvoj pedagogické diagnostiky v 60. letech

- v souvislosti se **změnami ve školském systému** a s rozvojem pedagogického poradenství
- P. Vajcík spatřuje význam pedagogické diagnostiky **nejen v oblasti praxe, ale rovněž vědy.**
- Podle něj má PD
- exaktně poznávat,
- správně analyzovat,
- měnit pedagogické působení
- a podle konkrétních podmínek formovat žakovu osobnost.
- Řada autorů se zabývá hodnocením výsledků žáků a příčinami neprospěchu (Cipro, Váňa, Velikanič).

- 1 KOMPOLT, P. Paradoxy diagnostikocvania výchovných problémov v škole. In *Pedagogická diagnostika 2003. Výchovně zanedbané dítě. Sborník referátů z konference s mezinárodní účastí*. Ostrava: OU, 2003.
- 2 SWIERKOSzoVÁ, J. Pedagogická diagnostika dětského vývoje pro učitele primárního vzdělávání. Ostrava: OU, 2004. s. 8.

Od 70. let

- se rozvíjí **speciálně pedagogická diagnostika** (Kábele, Sovák, Žlab, Swierkoszová).
- **Hodnocením** vzdělávacích výsledků žáků se zabývají Cipro, Velikanič, Kopáč).
- Matějček - **Vývojové poruchy čtení**
problematika diagnostiky čtení, psaní, pravopisu a počítání.

V 80. letech

- se s pojmem **pedagogická diagnostika** setkáváme u Chrásky, Hrabala, Mojžíška. Mojžíšek jako první autor zveřejnil potřebu **pedagogické diagnostiky v oblasti výchovného poradenství a v praxi pedagogicko psychologických poraden.**
- Hovoří o **diagnostice poradenské.**

Přelom století:

- vzniká požadavek kladený na učitele schopnost zjišťovat,
  - rozpoznávat,
  - klasifikovat,
  - charakterizovat,
- hodnotit úroveň dítěte a skupiny
- a to vlivem pedagogického působení a zjistit podmínky tohoto působení.

ZDROJE:

1. KOMPOLT, P. Paradoxy diagnostikovania výchovných problémov v škole. In *Pedagogická diagnostika 2003. Výchovně zanedbané dítě. Sborník referátů z konference s mezinárodní účastí*. Ostrava: OU, 2003.

2. SWIERKOSZOVÁ, J. Pedagogická diagnostika dětského vývoje pro učitele primárního vzdělávání. Ostrava: OU, 2004. s. 8.

1992 P. Dittrich Pedagogicko-psychologická diagnostika

O. Zelinková – SPUCH V. Pokorná - SPUCH

P. Gavora M. Vítková-diagnostika v MŠ

P. Kompolt M. Kurelová

V. Spilková J. Novák dyskalkulie

Psychodiagnostika Brno

P .O.Box 248

Cejl 72

60100 Brno

e-mail: [psvchoddiag\(ii2volnv.cz](mailto:psvchoddiag(ii2volnv.cz) www.psychodiagnostika-sro.cz

V. Pedagogická diagnostika v systému

DÍLČÍ ZÁVĚR

Pedagogická diagnostika
je **dlouhodobý**
spirálově probíhající proces, který
musí brát v úvahu **všechny systémy,**
jež ovlivňují vývoj dítěte.

VIII. METODY PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKY

Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D.

Metody pedagogické diagnostiky vycházejí z výzkumných metod metodologie pedagogiky.

Jde o celý systém metod.

Metody se **liší** svojí náročností na přípravu, provedení a vyhodnocení. Jejich používání **vyžaduje jistou zkušenost** diagnostika. Při diagnostické činnosti je třeba vhodně **metody ped. diagnostiky kombinovat** a nespoléhat se pouze na jednu metodu.

K třídění metod vyjdeme z klasifikace metod podle M. Dvořákové 1, kterou upravíme.

I. Diagnostické metody zaměřené na jednoho žáka nebo skupinu, třídu

- 1. Ústní zkoušky
- . a) orientační - formativní,
- b) klasifikační - sumativní

1 M. Dvořáková. *Diagnostika vnitřních podmínek výuky*. In. KALODS, Z.; OB ST, O. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002. s. 189-190.

2. Písemné zkoušky

- a) orientační (formativní) x klasifikační (sumativní)
- b) individuální x skupinové
- c) krátkodobé x dlouhodobé práce (projekty, čtenářské záznamy, deníky, záznamy pozorování)
- d) zjišťování výsledků - úrovně dosažení kompetencí a výstupů jednotlivých

3. Analýza produktů činnosti

- a) krátkodobé x dlouhodobé výsledky práce
- b) výrobky, výtvary, grafické práce....
- c) Portfolio - soubor prací žáka za určité období

3. Analýza produktů činnosti

- 4. Pozorování
- 5. Diagnostický rozhovor
  - 6. Testy
  - 7. Dotazník
  - 8. Škálování
- 9. Sociometrie
- 10. Anamnéza
- 11. Studium pedagogické dokumentace

IX. Diagnostické metody zaměřené na posuzování výchovně vzdělávací práce učitelů, školy.

- 1. Pozorování - hospitace ve vyučování
- 2. Rozhovory s učiteli, žáky
- 3. Dotazník - pro učitele, žáky
- 4. Rozbor produktů činnosti žáků i učitelů

X. Metody autodiagnostické

- 1. Pozorování své činnosti prostřednictvím záznamu
- 2. Analýza hodnocení žáků
- 3. Analýza příprav na výuku - cílů, úkolů, metod, forem práce, činností
- 4. Dotazník - např. vztahu žáků k předmětu
- 5. Rozhovor s žáky, kolegy

XI. ZÁSADY PROVÁDĚNÍ DIAGNOSTIKY

- Při diagnostikování je tedy třeba mít na zřeteli jistá metodologická hlediska:(Dvořáková, 2001)1

1) Poznávání žáka chápat jako proces dlouhodobý

- Vyhnout se povrchnímu, nepřesnému, jednostrannému diagnostikování.
- Nutné sledovat žáka dlouhodobě ve spolupráci s ostatními vyučujícími či lidmi, s nimiž je žák v častém kontaktu. Použít kombinaci více metod.

2) Spolupracovat s ostatními pozorovateli žáka

- Zejména s ostatními vyučujícími,
- s rodiči;
- vedoucími zájmových útvarů,
- spolužáky,
- odbornými pracovníky.
- Diskutovat o žákovi se svými kolegy.
- Např. zhoršení v mém předmětu by nás mělo vést k úvahám, zda se žák zhoršil i v ostatních předmětech, zda jde o záležitost krátkodobou apod.

3) Hledat příčiny sledovaného jevu

- Diagnostika by měla být spojena s hledáním příčin (etiologické hledisko).
- Stanovení příčin patří k nejobtížnější části diagnostické činnosti.
- Nebývají zjevné, může jich být několik, jejich odhalení je těžko dostupné, ale slouží k návrhu pedagogických opatření, jež by vedly k odstranění či zmírnění současného stavu (obtíží) dítěte.

4) Dodržovat hledisko individuálního přístupu

Respektování této didaktické zásady je značně **obtížné** vzhledem k počtu žáků ve třídě, ale je **nutné**, aby učitel nahlížel na každého žáka ve vztahu k **individuálním** podmínkám, jeho **možnostem a schopnostem**.

Jde o opuštění neosobního rutinního přístupu k žákovi ve prospěch **uplatňování snahy porozumět dítěti.**

5). Diagnostický závěr spojit s návrhem pedagogických opatření

- Diagnostický nálezn
- je třeba doplnit návrhem konkrétních opatření pro praxi.
- Jejich praktické uskutečnění
- poskytuje učiteli zpětnou vazbu o vhodnosti zvolených opatření a o správnosti či nesprávnosti zvolené diagnózy.
- Jsou-li opatření neúčinná, je třeba znovu prověřit diagnostické údaje, opravit je nebo doplnit o údaje dalšího diagnostikování.

XII. CHYBY PŘI DIAGNOSTIKOVÁNÍ

J.Kratochvílová

- 1) **Neúplnost informací** - vyvozujeme závěry předčasně z nedostatku podkladů, dat
- 2) **Obecnost závěrů**, opatření - závěrečné formulace nejsou konkrétní, ale příliš obecné "ve škole zlobí..."
- 3) Soustředíme se pouze na **výčet symptomů (příznaků)**, opomíjíme příčiny a opatření "klidný.. ."
- 4) **Haló efekt** - vliv dopředu získaných informací o žákovi na jeho posuzování. Působí setrvačnost pověsti žáka, informace od jiných vyučujících... 'jedna paní povídala. . ."

5) **Předsudky** "má neuvolněnou ruku, vývoj kresby je opožděný, malou slovní zásobu, n Bude stejně jako jeho sourozenci mentálně retardovaný.,,2

6) **Efekt mírnosti** - učitel žáka podhodnocuje, je mírný, shovívavý. Žák dostává mírnější známky než si zaslouží.

7) **Centrální tendence** - snaha vyhýbat se příliš příznivému nebo nepříznivému hodnocení. V situaci známkování zřídka dává učitel jedničky, spíše dvojky. V opačném případě se vyhýbá čtyřkám, pětkám, spíše dává mírnější známku.

8) **Efekt pořadí** - dojem z výkonu předcházejícího žáka působí na ohodnocení výkonu žáka následujícího.

9) **Kritéria hodnocení**-nejsou stanovená, definována, nepracuje se s nimi.